

Saopštenje Komisije o postupanju sa umanjenom imovinom u lokalnim bankarskim sektorima

(2009/C 72/01)

1. UVOD

1. Od sredine 2007. godine, funkcionisanje tržišta za veleprodajnih kredita je ozbiljno narušeno. Rezultat je umanjene likvidnosti u bankarskom sektoru i odbojnost banaka da pozajmljuju sredstva jedna drugoj u smislu šire ekonomije. Kako se nedostatak na kreditnim tržištima pojačavao tokom poslednjih osamnaest mjeseci, finansijska kriza se intenzivirala i globalna ekonomija je ušla u tešku recesiju.
2. Teško je zamisliti rješenje finansijske krize i oporavak globalne ekonomije bez obezbijeđenja stabilnosti u bankarskom sektoru i širem finansijskom sistemu. Tek tada će se povjerenje investitora vratiti, a banke nastaviti sa svojim normalnim kreditnim ponašanjem. U skladu s tim, članice su uvele mjere za podršku stabilnosti svojih bankarskih sektora i podršku kreditiranju, posebno kroz uključivanje novog kapitala uz korišćenje javnih sredstava i pružanje garancija vlade za zaduživanje banaka. Ove mjere su najavljene u oktobru 2008. godine i postepeno su se sprovodile tokom proteklih mjeseci.
3. U posljednje vrijeme, nekoliko država članica je najavilo svoju namjeru da dopune postojeće mjere podrške kroz pružanjem neke vrste olakšice za umanjenu imovinu banke. Te najave, paralelno sa sličnom inicijativom u Sjedinjenim Američkim Državama, pokrenule su širu debatu unutar Zajednice o prednostima olakšica za aktive kao mjere podrške vlade za banke. U tom kontekstu, ova komunikacija je pripremljena od strane Komisije, u konsultaciji sa Evropskom centralnom bankom (ECB), i zasniva se na preporuke izdate 5. februara 2009. godine od strane Eurosistema (vidi Prilog I).
4. Ovo saopštenje se kocentriše na problematiku koju treba da razmatraju države članice a koja se odnosi razmatranje, dizajniranje i sprovođenje mjera za rasterećenje imovine. Na opštem nivou, ti problemi uključuju opravdanost rasterećenje imovine kao mjera za zaštitu finansijske stabilnosti i podršku bankarskim kreditima, dugoročne aspekte održivosti bankarskog sektora i budžetske održivosti koji trebaju biti uključeni prilikom razmatranja mjera za rasterećenje imovine, kao i potreba za zajedničkim i koordinisanim pristupom Zajednice za rasterećenje sredstava, pogotovo kako bi se obezbjedila uravnotežanost uslova na tržištu. U okviru ovakvog pristupa Zajednici, ovo Saopštenje, takođe, pruža preciznije smjernice o primjeni pravila državne pomoći za rasterećenje imovine, sa naglaskom na pitanja kao što su (i) zahtjevi za transparentnost i objavljivanje; (ii) djeljenje opterećenja između Države, akcionara i povjerilaca; (iii) usklađivanje podsticaja za primaoce sa ciljevima javne politike; (iv) načela za stvaranje mjera rasterećenja imovine u smislu kvalifikacije, vrijednovanja i upravljanja umanjenom imovinom, i (v) odnos između rasterećenja imovine, drugih mjera državne podrške i restrukturiranja banaka.

2. RASTEREĆENJE IMOVINE KAO MJERA ZA OČUVANJE FINANSIJSKE STABILNOSTI I PODRŠKU BANKARSKOM KREDITIRANJU

5. Prioritetni ciljevi paketa pomoći članica države koje su objavljene u oktobru 2008. godine, su očuvanje finansijske stabilnosti i podrška snadbijevanju kreditima stvarne ekonomije. Previše je rano da se

donesu konačni zaključci o efikasnosti paketa, ali je očigledno da je sprečeni rizik od finansijskog kolapsa i unaprijeđeno funkcionisanje važnih međubankarskih tržišta. S druge strane, razvoj u kreditiranju stvarne ekonomije od trenutka objavljivanja paketa bila je nepovoljna, imajući u vidu da su nedavne statistike pokazuju naglo usporavanje rasta kredita ¹. U mnogim državama članicama, sve češće se izvještava da je privrednim društvima uskraćen pristup bankarskom kreditima, a čini se da smanjenje za kreditiranje veći od onoga što se može opravdati cikličnim razlozima.

6. Ključni razlog za nedovoljan obim kreditiranja je nesigurnost u procjeni i lokacijom umanjene imovine, što predstavlja glavni razlog problema u bankarskom sektoru od početka krize. Nesigurnost oko procjene sredstava nije samo nastavila da ugrožava povjerenje u bankarski sektor, već je i oslabila efekat mjera podrške vlade koje su stupile na snagu u oktobru 2008. godine. Na primjer, dokapitalizacija banaka je obezbjedila zaštitu od umanjenja imovine, ali banke koje su izdvojile rezerve za potencijalna buduća umanjenja imovine su apsorbivale velik dio kapitalne reserve. Banke su već preduzele korake kako bi se riješile problem umanjene imovine. Zabilježeni su značajni odbitci u vrijednosti imovine ², preduzete su mjere za ograničavanje preostalih gubitaka pomoću prekvalifikacije imovine unutar njihovih bilansa stanja, a postepeno je i odvojen dodatni kapital kako bi se ojačali njihovi solventni položaji. Međutim, problem nije riješen u dovoljnoj mjeri, a neočekivana prisutnost ekonomskog pada sada sugerirše dalju i opsežniju degradaciju kreditnog kvaliteta bankarske imovine.
7. Rasterećenje imovine bi direktno riješilo pitanje neizvesnosti sa kvalitetom bilansa stanja banaka, i čime bi se obnovilo povjerenja u sektor. Takođe, ovo bi moglo pomoći u izbjegavanju rizika od ponovljenih dokapitalizacija banaka, jer se obim umanjene imovine povećava uslijed pogoršane situacije u stvarnoj ekonomiji. Po tom kontekstu, nekoliko država članica aktivno razmatra rasterećenje za umanjenu bankarsku imovinu kao dopunu drugim mjerama u sprovođenju strategije koja je dogovorena na sastanku šefova država i vlada u oktobru 2008. godine.

3. RAZMATRANJE U DUGOROČNOM PERIODU: ODRŽIVOST BANKARSKOG SEKTORA I ODRŽIVOST JAVNIH FINANSIJA

8. Mjere pomoći za rasterećenje imovine moraju biti osmišljene i sprovedene na način kojim se naefikasnije postižu trenutni ciljevi zaštite finansijske stabilnosti i podrške bankarskom kreditiranju. Važno pitanje koje treba razmotriti u ovom kontekstu je obezbijedenje adekvatnog učešća u mjerama sa imovinom postavljanjem odgovarajuće cijene i uslova, kao i putem obaveznog učešća ako se to smatra neophodnim. Međutim, prioritet u osmišljavanju i sprovođenju mjera pomoći u vezi sa

¹ Iako zvanični podaci u eurozoni pokazuju da bankarsko kreditiranje privrednih društava ostaje otporno, osnovni trend slabi i mjesečna stopa rasta kredita vidljivo se usporila pred kraj 2008. godine. U decembru 2008. godine, bankarski krediti privatnom sektoru (kreditni nefinansijskim korporacijama, isključujući vlade) pali su za 0,4% u poređenju sa novembrom.

² Od sredine 2007. godine, ukupan pad vrijednosti imovine iznosio je 1.063 milijarde američkih dolara, od čega su američke banke prijavile 737,6 milijardi američkih dolara, a evropske banke 293,7 milijardi američkih dolara. Od drugog, Švajcarska je prijavila 68 milijardi američkih dolara. Uprkos obimu već objavljenih padova, MMF trenutno procenjuje da će ukupni gubici banaka uslijed otpisa imovine verovatno dostići 2.200 milijardi američkih dolara. Ova procjena se zasniva na globalnim ulaganjima kolateralne imovine američkog porijekla, hipotekama i potrošačkim kreditima i korporativnom dugu, i stalno raste od početka krize. Neki tržišni komentatori veruju da bi ukupni gubici mogli biti mnogo veći. Nuriel Rubini, na primer, koji je snažno osporio zvanične procjene kao preniske, smatra da bi samo u SAD ukupni gubici mogli dostići 3.600 milijardi američkih dolara.

imovinom ne treba da bude ograničen samo na ove trenutne ciljeve. Esencijalno je da se takođe uzmu u obzir dugoročna razmatranja.

9. Ako se mjere za rasterećenje imovine ne preduzimaju na način koji bi obezbijedio zaštitu od ozbiljnih nedostataka konkurencije među bankama (kako unutar država članica, tako i na prekograničnom nivou) u skladu sa pravilima o državnoj pomoći iz Ugovora o osnivanju Evropske unije, uključujući, po potrebi, restrukturiranje primaoca pomoći, i kao ishod će biti strukturno slabiji bankarski sektor Zajednice sa negativnim poslijedicama po produktivni potencijal šire ekonomije. Pored toga, to bi moglo dovesti do stalne potreba za vladinim intervencijama u sektoru, što podrazumjeva postepeno sve veće opterećenje javnih finansija. Takvi rizici su ozbiljni, s obzirom na stepen u kojem su države vjerovatno bile izložene njima. Da bi se ograničilo rizik od takvih dugoročnih šteta, intervencija vlade u bankarskom sektoru treba da bude pravilno usmjerena i praćena zaštitnim mjerama kojima se usklađuju podsticaji banaka sa ciljevima javne politike. Mjere za rasterećenje imovine treba da budu dio sveukupnog napora da se obnovi održivost bankarskog sektora i da se zasnivaju na neophodnom restrukturiranju. Potreba za restrukturiranjem bankarskog sektora u zamjenu za vladinu podršku dalje se razmatra u kontekstu pravila o državnoj pomoći u odeljcima 5 i 6.
10. Tokom razmatranja dizajna i sprovođenja mjera za rasterećenje imovine, od velike je važnosti da države članice uzmu u obzir budžetski kontekst. Procjene ukupnog očekivanog pada vrijednosti imovine ukazuju na to da b trenutni budžetski troškovi kao i nepredvidljivi budžetski troškovi za rasterećenje imovine mogli biti značajan, kako u apsolutnim vrijednostima, tako i u odnosu na bruto domaći proizvod (BDP) država članicama. Vladina podrška kroz rasterećenja imovine (kao i druge mjere) ne bi trebala biti toliko visoka da izazove zabrinutost o održivosti javnih finansija, kao što su prekomjerno zaduženja ili problemi sa finansiranjem. Takva razmatranja posebno su važna u trenutnom kontekstu širenja budžetskog deficita, rasta javnog duga i izazova za emisiju državnih obveznica.
11. Tačnije, budžetska situacija/pozicija zemalja članica biće važan faktor u izboru pristupa upravljanju imovinom koja podliježe olakšicama, a to su kupovina imovine, osiguranje imovine, zamjena imovine ili hibridni oblik sličnog aranžmana³. Implikacije za budžetsku stabilnost vjerovatno se neće značajno razlikovati od drugih pristupa rasterećenja imovine, s obzirom na to da finansijska tržišta vjerovatno neće uzimati u obzir potencijalne gubitke na sličan način⁴. Međutim, pristup zasnovan na bezuslovnoj kupovini obezvrijeđenju (umanjene) imovine, imao bi neposredni uticaj na budžetske odnose i javne finansije. Iako je izbor pristupa upravljanja obezvrijeđenom imovinom odgovornost svake države članice, mogli bi se uzeti u obzir i hibridni pristupi u kojima je obezvrijeđena imovina odvojena od bilansa stanja banaka u posebnom entitetu (bilo unutar ili izvan banaka) koji na neki način koristi od državne garancije. Ovakav pristup je privlačan jer pruža mnoge koristi pristupa kupovini imovine i sa stanovišta obnavljanja povjerenja u bankarski sistem, dok istovremeno ograničava trenutni uticaj na budžet.

³ Ovi dogovori su detaljnije razmatrani u Prilogu II.

⁴ Kupovina imovine od strane vlada možda neće podrazumijevati visoke budžetske troškove na duži rok ako se značajan dio stečene imovine može naknadno prodati uz profit (vidjeti primjere u Sjedinjenim Državama i Švedskoj u Prilogu II). Međutim, to podrazumijeva direktne budžetske troškove koji mogu povećati bruto javni dug i bruto potrebe vlada za finansiranjem. Pristup zasnovan na zamjeni državnog duga za umanjenu imovinu može se koristiti za rješavanje operativnih problema povezanih sa emisijom, ali neće izbjeći uticaj na budžetske koeficijente ili na ponudu državnog duga na tržištu.

12. U kontekstu ograničenih fiskalnih resursa, može biti prikladno usmjeriti mjere za rasterećenje imovine na ograničen broj banaka od sistemskog značaja. Za neke države članice, rasterećenje imovine za banke može biti ozbiljno ograničeno, zbog njihovih postojećih budžetskih ograničenja i/ili veličine bilansa stanja njihovih banaka u odnosu na GDP.

4. POTREBA ZA ZAJEDNIČKIM I KOORDINIRANIM PRISTUPOM ZAJEDNICE

13. Prilikom razmatranja određenih oblika mjera za olakšanje imovine, treba uzeti u obzir potrebu za usklađivanjem neposrednih ciljeva finansijske stabilnosti i međubankarskog kreditiranja sa potrebom da se izbjegne dugoročna šteta za bankarski sektor u Zajednici, za jedinstveno tržište i za širu ekonomiju. To se može najefikasnije postići zajedničkim i koordinisanim pristupom Zajednice, sa slijedećim sveobuhvatnim ciljevima.

(a) jačanje povjerenja na tržištu pokazivanjem sposobnosti za efikasan odgovor na krizu na nivou zajednice i stvaranje uslova za pozitivne efekte među državama članicama i na drugim finansijskim tržištima;

(b) ograničavanje negativnih efekata među državama članicama, kada uvođenje mjera za rasterećenje imovine od strane nekih država članica dovodi do pritiska na druge države članice da slijede njihov primjer čime se rizikuje trka za subvencijama između država članica;

(c) zaštita jedinstvenog tržišta finansijskih usluga, obezbijedivanjem dosljednosti u mjerama za rasterećenje imovine koje su uvele države članice i suprotstavljanjem finansijskom protekcionizmu;

(d) obezbijedivanje usklađenosti sa zahtjevima kontrole državne pomoći i svim drugim pravnim zahtjevima dodatnim obezbijedivanjem dosljednosti mjera za rasterećenje imovine, i minimiziranjem konkurentnih uticaja i moralnog rizika.

14. Koordinacija među državama članicama bila bi neophodna samo na opštem nivou i mogla bi se postići uz zadržavanje dovoljne fleksibilnosti za prilagođavanje mjera specifičnim situacijama pojedinačnih banaka. U odsustvu dovoljnih koordinacija ex ante procjene, mnogi od tih ciljeva biće ispunjeni samo dodatnim zahtjevima za kontrolu državne pomoći nakon sprovedene procedure. Zajedničke smjernice o osnovnim karakteristikama mjera pomoći bi, zbog toga, pomogle da se minimizira potreba za ispravkama i prilagođavanjima kao rezultat procjene prema pravilima o državnoj pomoći. Takve smjernice su date u narednim odeljcima.

5. SMJERNICE O PRIMJENI PRAVILA DRŽAVNE POMOĆI NA OLAKŠICE ZA RASTEREĆENJE IMOVINE

15. U suštini, odgovornost banaka je da procjeni rizik imovine koju stiču i da osiguraju da su u stanju da apsorbuju gubitke povezane sa njom⁵. Međutim, mjere o rasterećenju imovine mogu se smatrati kao podrška finansijskoj stabilnosti. Javne mjere rasterećenja imovine predstavljaju državnu pomoć u onoj mjeri u kojoj oslobađaju banku primaoca od (ili nadoknađuju) obaveze za registracijom gubitka ili skupljanja rezervi za mogući gubitak na sopstvenim umanjenim sredstvima i/ili izdvoji regulatorni kapital za druge namjene. Ovo bi posebno bio slučaj kada se umanjena imovina kupuje ili osigurava

⁵ Banke obično drže raznovrsnu imovinu, uključujući: gotovinu, finansijsku imovinu (državne zapise, dužničke hartije od vrijednosti, hartije od vrijednosti, tržišne hartije od vrijednosti i plemenite metale), derivate (svopove, opcije), kredite, finansijske investicije, nematerijalna sredstva, nekretnine, postrojenja i opremu. Gubici mogu nastati kada se imovina proda ispod njihove knjigovodstvene vrijednosti, kada im se vrijednost smanji i kada se naprave rezerve za moguće gubitke, ili naknadno, kada je prihod po dospelju niži od njihove knjigovodstvene vrijednosti.

po cijenama iznad tržišne, ili kada cijena garancije ne nadoknađuje državi do mogućeg maksimalnog iznosa obaveze koja proizilazi iz garancije ⁶.

16. Svaka pomoć za mjere za rasterećenje imovine treba da bude u usklađen sa opštim načelama neophodnosti, proporcionalnosti i minimalnog narušavanja konkurencije. Takva pomoć podrazumjeva ozbiljna narušavanja konkurencije između banaka primalaca i drugih banaka, kao i među samim bankama primaocima sa različitim stepenima potreba. Banke koje ne dobijaju pomoć, a koje su fundamentalno stabilne mogu osećati obavezu da traže intervenciju vlade kako bi očuvale svoju konkurentsku poziciju na tržištu. Takvo narušavanje konkurencije može se pojaviti među državama članicama zbog rizika od trke u subvencija između država članica (koje pokušavaju da spasu sopstvene banke bez obzira na posljedice po banke u drugim državama članicama) i skretanja ka finansijskom protekcionizmu i fragmentaciji unutrašnjeg tržišta. Stoga, učešće u šemama za rasterećenje imovine treba biti uslovljeno jasno definisanim i objektivnim kriterijumima, kako bi se izbjeglo da pojedinačne banke neosnovano ostvaruju prednost.
17. Načela koja uređuju primjenu pravila o državnoj pomoći a posebno člana 87(3)(b) Ugovora, na bilo koju mjeru podrške bankama u kontekstu globalne finansijske krize, utvrđeni su u Komunikaciji Komisije — Primjena pravila o državnoj pomoći na mjere preduzete u vezi sa finansijskim institucijama u kontekstu trenutne globalne finansijske krize⁷. Detaljnije smjernice o praktičnoj primjeni ovih načela na dokapitalizaciju kasnije su date u Komunikaciji Komisije — Dokapitalizacija finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničenje pomoći na neophodni minimum i zaštitne mjere protiv neopravdanih narušavanja konkurencije ⁸. U istom duhu, smjernice utvrđene u ovoj Komunikaciji, zasnovane na istim načelama, identifikuju ključne karakteristike mjera ili šema za rasterećenje imovine, koje određuju njihovu efikasnost kao i njihov uticaj na konkurenciju. Ove smjernice se primenjuju na sve banke kojima je odobreno rasterećenje imovine, bez obzira na njihovu individualnu situaciju, ali praktične posljedice njihove primjene mogu varirati u zavisnosti od vrste rizika i održivosti primoca pomoći. Načela ovih smjernica se primenjuju “mutatis mutandis” tamo gdje dvije ili više država članica koordiniraju mjerama za rasterećenje imovine prekograničnim bankama.
18. Ova komunikacija ima za cilj uspostavljanje dogovorenih načela i uslova kako bi se osigurala najveća moguća efikasnost mjera pomoći za rasterećenje imovini na jedinstvenom tržištu, uzimajući u obzir dugoročni cilj povratka u normalne tržišne uslove, uz održavanje dovoljne fleksibilnosti za reagovanje na specifičnim potrebe ili za usvajanje dodatnih mjera ili procedura na individualnom ili nacionalnom nivou iz razloga finansijske stabilnosti. Efikasne mjere pomoći za rasterećenje imovine trebale bi imati kao posljedicu očuvanje kreditiranja realnoj ekonomiji.

5.1. Pravilno identifikovanje problema i načini za njegovo rješenje: puna prethodna transparentnost, otkrivanje umanjena imovine i preliminarna procjena banaka koje ispunjavaju uslove

19. Svaka mjera za rasterećenje imovine treba biti zasnovana na jasnom definisanom stepenu veličine problema vezanih za imovinu banke, njenoj unutrašnjoj solventnosti prije što je pomoć dodijeljena i

⁶ Garancija se smatra državnom pomoću kada banka primalac ne može da pronađe nezavisnog privatnog operatera na tržištu koji je spreman da izda sličnu garanciju. Iznos državne pomoći određuje se maksimalnim neto iznosom obaveze države.

⁷ SL. 270, 25.10.2008, str. 8.

⁸ SL. 10, 15.1.2009, str. 2.

njenim izgledima za obnavljanje u održivost, uzimajući u obzir sve moguće alternative, kako bi se olakšalo neophodno restrukturiranje, spriječilo smanjenje u podsticajima svih učesnika i izbjeglo neracionalno trošenje državnih resursa, a da to ne dovede do obnavljanja normalnih kreditnih tokova ka realnoj ekonomiji.

20. Stoga, kako bi se minimizirao rizik od kontinuiranih državnih intervencija u korist istih primalaca, slijedeći kriterijumi trebalo bi da budu ispunjeni kao preduslov za ostvarivanje olakšica za rasterećenje imovine:

- (a) prijave za pomoć trebaju biti podložne potpunoj prethodnoj transparentnosti i objelodanjivanju smanjenja od strane kvalifikovanih banaka za rasterećenu imovinu koja će biti uključena u mjerama pomoći, zasnovana po odgovarajućoj procjeni, ovjerenom od priznatih nezavisnih eksperata i koja je odobrena od nadzornog organa, u skladu sa načelama procjene utvrđenih u Odeljku 5.5 ⁹; takvo objavljivanje umanjene vrijednosti trebalo bi da se izvrši prije državne intervencije; ovo bi trebalo da dovede do utvrđivanja iznosa pomoći i gubitaka kojih je banka pretrpjela prilikom prenosa imovine¹⁰.
- (b) prijava za pomoć od strane pojedinačne banke treba da bude praćena potpunom revizijom aktivnosti te banke i njenog bilansa stanja, sa ciljem procjene adekvatnosti kapitala banke i njenih izgleda za buduću održivost (revizija održivosti); ta revizija mora da se sprovede paralelno sa sertifikacijom umanjениh aktiva obuhvaćenih programom za rasterećenje imovine, ali, s obzirom na njen obim, može biti završena nakon što banka uđe u program rasterećenja imovine; Komisija mora biti obaviještena sa rezultatima sprovedene revizije održivosti i biće razmotreni prilikom procjene potrebe za daljim mjerama (vidi Odeljak 6).

5.2. Podjela tereta troškova koji proizilaze iz umanjene imovine između države, akcionara i povjerilaca

21. Kao opšte pravilo, banke su dužne da snose gubitke povezane sa umanjenom imovinom u najvećoj mogućoj mjeri. To zahtjeva, prije svega, potpunu prethodnu transparentnost i objavljivanje informacija, zatim ispravnu procjenu vrijednosti imovine prije intervencije države i srazmjernu naknadu države za mjeru za rasterećenje imovine, bez obzira na njen oblik, kako bi se obezbijedila pravedna podjela odgovornost akcionara i djeljenje tereta bez obzira na odabrani model. Kombinacija ovih elemenata trebalo bi da dovede do ukupne koherentnosti podjele tereta kroz različite oblike državne podrške, uzimajući u obzir specifične karakteristike različitih tipova pomoći ¹¹.

⁹ Bez obzira na potrebu da se otkrije uticaj mjere za rasterećenje imovine na bilanse stanja, što podrazumeva odgovarajuću podjelu tereta, termine „transparentnost“ i „potpuno izvještavanje“ treba shvatiti u smislu transparentnosti prema nacionalnim organima, nezavisnim stručnjacima koji su uključeni i Komisiji.

¹⁰ Iznos pomoći je razlika između prenosne vrijednosti imovine (obično zasnovane na vrijednosti u realnoj ekonomiji) i tržišne cijene. U ovom dokumentu, nastali gubici predstavljaju razliku između prenosne vrijednosti i knjigovodstvene vrijednosti imovine. Stvarni gubici će biti utvrđeni tek naknadno.

¹¹ Mjere za rasterećenje imovine mogu se donekle uporediti sa kapitalnim injekcijama, jer pružaju mehanizam za apsorpciju gubitaka i utiču na regulatorni kapital. Međutim, kod prve opcije, država preuzima veći rizik povezan sa određenim portfolijom umanjene imovine, bez direktnog doprinosa od drugih aktivnosti banke koje generišu prihod i finansiranja, i izvan svojih potencijalnih akcija u banci. S obzirom na veće gubitke i ograničeniji profit, naknada za rasterećenje imovine generalno bi trebalo da bude veća od naknade za kapitalne injekcije.

22. Kada se imovina pravilno procijeni i gubici ispravno utvrde¹², i ako bez intervencije države to dovede do stanja tehničke insolventnosti, banka bi trebalo da bude stavljena pod stečaj ili zatvorena u skladu sa zakonodavstvom Zajednice i nacionalnim zakonodavstvom. U takvoj situaciji, radi očuvanja povjerenja i finansijske stabilnosti, zaštita ili garancija za vlasnike obveznica mogu biti prikladne¹³.
23. Ukoliko, iz razloga finansijske stabilnosti, nije preporučljivo staviti banku pod stečaj ili je zatvoriti na odgovarajući način¹⁴, pomoć joj se može dodijeliti u obliku garancije ili kupovine imovine, ograničena na strogi minimum neophodan da bi se omogućila izrada plana za njeno restrukturiranje ili zatvaranje. U takvim slučajevima, očekuje se da će akcionari snositi gubitke barem u okviru regulatornih ograničenja adekvatnosti kapitala. Nacionalizacija je takođe opcija koja se može razmotriti.
24. Gdje nije moguće postići potpuno djeljenje tereta unaprijed, od banke bi trebalo tražiti da pruži doprinos u pokriću gubitaka ili rizika u kasnijoj fazi, na primjer u obliku klauzula povraćaja ili, u slučaju osiguravajućeg sistema, klauzulom 'prvog gubitka', koju snosi banka (obično sa minimalno 10 %) i klauzulom 'djeljenje preostalih gubitaka', kroz koju banka učestvuje sa procentom (obično sa minimalnih 10 %) bilo kakvih dodatnih gubitaka¹⁵.
25. Kao opšte pravilo, što je manji početni doprinos, to je veća potreba za doprinosom akcionara u kasnijoj fazi, bilo u obliku konverzije državnih gubitaka u akcije banaka i/ili u obliku dodatnih kompenzacionih mjera za ograničavanje narušavanja konkurencije prilikom procjene potrebe za restrukturacijom.

5.3. Usklađivanje podsticaja za banke koje učestvuju u umanjenju imovine sa ciljevima javne politike

26. Kao opšte pravilo, programi pomoći u sanaciji umanjene imovine treba da imaju period prijavljivanja ograničen do šest mjeseci od trenutka kada vlada pokrene program. Ovo će ograničiti podsticaje bankama da odlažu neophodno objavljivanje u nadi da će dobiti veći nivo pomoći u kasnijoj fazi i olakšaće brzo rješavanje problema banaka pre nego što ekonomski pad dodatno pogorša situaciju. Tokom šestomesečnog perioda, banke bi mogle da predstave pakete prihvatljivih sredstava koja će biti obuhvaćena mjerama pomoći za rasterećenje imovine, sa mogućnošću produženja¹⁶.
27. Biće potrebno osmisliti odgovarajući mehanizmi kako bi se osiguralo da banke kojima je najpotrebnije za rasterećenje imovine učestvuju u vladinim mjerama. Takvi mehanizmi mogli bi uključivati obavezno učešće u programu i trebali bi uključivati barem obavezno izvještavanje nadležnim vlastima. Obaveza svih banaka da prijave stepen svojih problema u kojem su pogođene problematične imovine doprinijela bi jasnom identifikovanju potreba i neophodnog obima šeme za rasterećenje imovine na nivou država članica.

¹²Poređenje knjigovodstvene vrijednosti imovine sa njihovom vrijednošću prenosa (tj. njihovom stvarnom ekonomskom vrijednošću).

¹³Zaštita akcionara obično ne bi trebalo da bude dozvoljena. Vidjeti odluke NN 39/08 (Danska, Pomoć za likvidaciju banke Roskilde) i NN 41/08 (Ujedinjeno Kraljevstvo, Pomoć za spasavanje kompanije Bradford & Bingley).

¹⁴Do ovoga može doći kada veličina banke ili vrsta aktivnosti ne dozvoljava administrativni ili sudski postupak ili njeno uredno zatvaranje bez opasnih sistemskih posledica po druge finansijske institucije ili za kreditiranje realnoj ekonomiji. U tom smislu, biće potrebno obrazloženje monetarne i/ili nadzorne vlasti.

¹⁵Drugi faktori, kao što je veća naknada, mogu uticati na odgovarajući nivo. Takođe treba napomenuti da dodatna nadoknada može nastati nekoliko godina nakon što je mjera uvedena i iz tog razloga doprinosi neizvejsnosti oko procjene umanjene vrijednosti imovine. Sa klauzulama o nadoknadi zasnovanim na prethodnoj procjeni, ovaj problem ne postoji.

¹⁶U slučaju imovine koja je navedena sa kasnijim rokom dospjeća.

28. Tamo gdje učešće nije obavezno, šema može da uključii odgovarajuće podsticaje (kao što su dodjela opcija ili prava postojećim akcionarima kako bi mogli učestvovati u budućem prikupljanju sopstvenog kapitala po povoljnim uslovima) kako bi se olakšalo ostvarivanje prava banaka, bez narušavanja načela transparentnosti i objavljivanja, pravedne procjene i dijeljenja tereta.
29. Učestvovanje nakon isteka šestomjesečnog roka za prijavu trebalo bi da bude moguće samo u izuzetnim i nepredvidivim okolnostima za koje banka nije odgovorna ¹⁷, i pod strožim uslovima, kao što su veće naknade državi i/ili veće naknade.
30. Pristup pomoći za rasterećenje imovine uvijek treba da bude podložan nizu ograničenja u ponašanju. Konkretno, banke primaoci treba da budu podložne zaštitnim mjerama kako bi se obezbijedilo da se efekti kapitala od pomoći koriste za pružanje kredita na adekvatan način da zadovoljava potražnju na komercijalnoj osnovi i bez diskriminacije, a ne za finansiranje strategije širenja (posebno akvizicija zdravih banaka) na štetu konkurencije.
31. Takođe treba razmotriti ograničenja u pogledu politike dividendi i plata rukovodilaca. Specifičan dizajn ograničenja ponašanja treba utvrditi na osnovu procjene srazmjernosti, uzimajući u obzir različite faktore koji mogu ukazivati na potrebu za restrukturisanjem (vidjeti Odeljak 6).

5.4. Pravo na imovinu

32. Prilikom određivanja obima imovine koja ispunjava uslove za pomoć, mora se postići ravnoteža između, postizanja neposrednog cilja finansijske stabilnosti i potrebe da se obezbijedi obnavljanje normalnog funkcionisanja tržišta na srednji rok. Imovina koja se obično nazivaju "toksičnom imovinom" (na primjer hartije od vrijednosti podržane hipotekom u SAD-u i povezani hedžing i derivati), koja su pokrenula finansijsku krizu i uglavnom postala nelikvidna ili podložna ozbiljnim ili je podložna ozbiljnom oštećenju, podstiču značajan dio neizvjesnosti i skepticizma u pogledu održivosti banaka. Ograničavanje opsega prihvatljivih sredstava na takvu imovinu bi smanjilo izloženost države mogućim gubicima i doprinijelo sprečavanju narušavanja konkurencije ¹⁸. Međutim, rizik od previše ograničene mjere je da možda neće biti dovoljna da obnovi povojerenje u bankarski sektor, s obzirom na razlike u specifičnim problemima sa kojima se suočavaju države članice i banke i stepen u kojem se problem umanjena već proširio na drugu imovinu. Ovo govori u prilog pragmatičnom pristupu, uključujući elemente fleksibilnosti, koji će obezbijediti da i druga imovina ima koristi od mjera pomoći u odgovarajućoj mjeri, gde je to propisno opravdano.
33. Da bi se spriječilo narušavanje konkurencije između država članica i unutar bankarskog sektora Zajednice i da bi se ograničili podsticaji za prekogranične banke da biraju između različitih nacionalnih mjera pomoći, neophodan je zajednički i koordinisani pristup Zajednice definiciji prihvatljivosti imovine za mjeru pomoći. Da bi se osigurala tačnost u definiciji usklađene imovine u državama članicama, trebalo bi utvrditi kategorije imovine („korpe“) koje odražavaju obim postojećih oštećenja. Detaljnije smjernice o definiciji ovih kategorija date su u Prilogu III. Ove kategorije imovine će olakšati

¹⁷ 'Nepredviđena okolnost' je okolnost koja se nikako nije mogla predvidjeti od strane uprave privrednog društva prilikom donošenja odluke da ne učestvuje u programu pomoći imovini tokom perioda prijavljivanja i koja nije rezultat nemara ili greške uprave privrednog društva ili odluka grupe kojoj pripada. 'Izuzetna okolnost' se shvata kao nešto izuzetno van aktuelne krize. Države članice koje žele da pozovu na takve okolnosti treba da obavijeste Komisiju o svim neophodnim informacijama.

¹⁸ Ovo je očigledno pristup koji su SAD zauzele prema Sitigrupi i Banki Amerike.

poređenje banaka i njihovih profila rizika širom Zajednice. Države članice će zatim morati da odluče koje kategorije imovine će uključiti i u kojoj mjeri, shodno pregledu Komisije o obimu umanjenja predmetne imovine.

34. Trebalo bi razviti uravnotežen pristup kako bi se državama članicama na čiji bankarski sektor dodatno utiču i drugi faktori takvog značaja da ugrožavaju finansijsku stabilnost (kao što je pucanje balona na sopstvenom tržištu nekretnina) i omogućilo da proširi opravdanost na strogo definisane kategorije imovine koje odgovaraju sistemskom riziku, uz odgovarajuće obrazloženje i bez kvantitativnih ograničenja.
35. S obzirom na raznolikost okolnosti i banaka u različitim državama članicama, dodatna fleksibilnost bi se mogla obezbijediti rasterećenjem banaka od umanjene imovine koja prevazilazi kriterijume i opravdanosti navedene u prethodnim stavkama 32, 33 i 34, bez potrebe za posebnim obrazloženjem, za najviše 10-20% ukupne imovine banke uključene u mehanizam za pomoć. Međutim, imovina koja se trenutno ne može smatrati umanjenom ne bi trebalo da bude uključena u program pomoći. Rasterećenje imovine ne bi trebalo da postane neograničeno osiguranje od budućih recesivnih efekata.
36. Kao opšte pravilo, što je više kriterijuma opravdanosti i što je veći udio pogođene imovine u portfoliju banke, to su mjere restrukturiranja i podršku potrebne kako bi se izbjeglo prekomjerno narušavanje konkurencije. U svakom slučaju, Komisija neće smatrati opravdanim mjere pomoći za imovinu koja je proknjižena u bilans stanja banke primaoca nakon roka koji prethodi objavljivanju programa pomoći¹⁹. U suprotnom, došlo bi do selekcije imovine i neprihvatljivog moralnog rizika, podsticanjem banaka da se uzdrže od pravilne procijene rizika u budućem kreditiranju i drugim investicijama, čime bi se ponavljale iste greške koje su dovele do trenutne krize²⁰.

5.5. Procijena rasterećenje imovine i određivanje cijena

37. Ispravan i dosljedan pristup procjeni imovine, uključujući složeniju i manje likvidnu imovinu, neophodan je za sprečavanje prekomjernih poremećaja konkurencije i izbegavanje trke u subvencijama između država članica. Da bi se obezbijedila maksimalna efikasnost mjera za rasterećenje imovine i smanjio rizik od poremećaja i štetne selekcije, posebno od strane prekograničnih banaka, vrednovanje treba vršiti prema zajedničkoj metodologiji definisanoj na nivou Zajednice i koju Komisija koordinira prethodnom analizom u svim državama članicama. Pod uslovom da su podjednako transparentne, alternativne metodologije mogu se razmotriti u specifičnim okolnostima, na primjer u vezi sa blagovremenom dostupnošću relevantnih podataka. U svakom slučaju, banke koje ispunjavaju uslove trebalo bi da procjene svoje portfolije na dnevnoj bazi i redovno to otkrivaju nacionalnim i nadzornim organima.
38. Tamo gdje se procjena vrijednosti imovine čini posebno složenom, mogu se razmotriti alternativni pristupi, poput osnivanja 'dobre banke' gdje bi država kupila dobru imovinu umjesto umanjene imovine. Javno vlasništvo nad bankom (uključujući nacionalizaciju) moglo bi biti alternativna opcija, s ciljem da se procjena vrši tokom vremena u kontekstu njenog restrukturiranja ili zatvaranja u

¹⁹ Komisija generalno smatra da će zajednički i objektivni rok, kao što je kraj 2008. godine, obezbijediti jednake uslove za sve banke i države članice.

²⁰ Ako je potrebno, državna pomoć vezana za rizike buduće imovine može se utvrditi na osnovu Saopštenja o garancijama i Privremenog okvira.

prihvatljivom vremenskom roku, čime bi se eliminisala svaka nesigurnost u vezi sa stvarnom vrijednošću predmetne imovine ²¹.

39. Kao prva faza, imovina treba da se procjeni na osnovu njene trenutne tržišne vrijednosti, kad god je to moguće. Uopšteno govoreći, svaki prenos imovine obuhvaćen šemom po procjeni koja premašuje tržišnu cijenu smatraće se državnom pomoći. Međutim, trenutna tržišna vrijednost može biti prilično udaljena od knjigovodstvene vrijednosti te imovine u trenutnim okolnostima, ili nepostojeća u odsustvu tržišta (za neku imovinu vrijednost može zapravo biti čak nula).
40. Kao druga faza, vrijednost koja se pripisuje umanjenoj imovini u kontekstu programa pomoći za rasterećenje imovine ('vrijednost prenosa') neizbježno će biti iznad trenutnih tržišnih cijena kako bi se postigao efekat pomoći. Da bi se obezbijedila opravdanost u procijeni usklađenosti pomoći, Komisija bi uzela u obzir vrijednost prenosa koja odražava osnovnu ekonomsku vrijednost imovine na duži rok ('stvarna ekonomska vrednost'), na osnovu osnovnih novčanih tokova i dužih vremenskih perioda, što je prihvatljiva referentna vrijednost koja ukazuje na usklađenost iznosa pomoći kao minimum koji je neophodan. Da bi se dobila približna slika o stvarnoj ekonomskoj vrijednosti imovine koja je toliko složena da je nemoguće napraviti pouzdanu projekciju njihovog razvoja u bližoj budućnosti, na ove kategorije imovine moraće se primijenjivati jedinstvena stopa amortizacije.
41. Shodno tome, vrijednost prenosa za kupovinu imovine ili garancije imovine ²² treba da se zasniva na njihovoj stvarnoj ekonomskoj vrijednosti. Pored toga, treba obezbijediti adekvatnu naknadu za državu. Tamo gdje države članice smatraju da je potrebno koristiti transfernu vrijednost imovine koja prevazilazi njihovu realnu ekonomsku vrijednost i — posebno da bi se izbegla tehnička nesolventnost — element pomoći sadržan u mjeri je proporcionalno već. Ovo se može prihvatiti samo ako je praćeno fundamedalnim restrukturisanjem i uvođenjem uslova koji predviđaju povraćaj ove dodatne pomoći u kasnijoj fazi, na primijer putem mehanizma za povraćaj sredstava.
42. Proces procjene, kako u smislu tržišne i stvarne ekonomske vrijednosti, tako i u smislu državne naknade, treba da se pridržava vodećih načela i procesa navedenih u Prilogu IV.
43. Prilikom procijene metoda za vrijednovanje koje države članice koriste za mijere ublažavanja i njihove primijene u pojedinačnim slučajevima, Komisija će se konsultovati sa stručnim grupama za procijenu. Komisija će se takođe oslanjati na znanje i iskustvo postojećih tijela na nivou Zajednice kako bi se obezbijedila opravdanost metodologija vrijednovanja²³.

5.6. Upravljanje imovinom koja je predmet mijera pomoći

44. Od više opcija navedenih u Odjeljku 3 i Prilogu II, države članice treba da izaberu najprikladniji model za rasterećenje imovine banaka, u zavisnosti od složenosti problema umanjene imovine, situacije pojedinačnih banaka i budžetskih razmatranja. Cilj kontrole državne pomoći je da obezbijedi da

²¹ To je slučaj ako, na primjer, država mijenja državne obveznice po nominalnoj vrijednosti za imovinu, ali istovremeno dobija uslovne dugoročne opcije (varante) na kapital banke, čija će vrijednost zavisiti od konačne prodajne cijene umanjene imovine.

²² U slučaju garantne mjere, prenosna vrijednost se podrazumijeva kao osigurani iznos.

²³ Komisija će iskoristiti svoje pravo da se konsultuje sa stručnim grupama o procjeni vrijednosti, kao i u drugim postupcima državne pomoći gdje može da pribegne mišljenjima stranih stručnjaka.

karakteristike izabranog modela budu osmišljene tako da obezbijede jednak tretman i spriječe narušavanje konkurencije.

45. Iako se specifični aranžmani cijena za mjere pomoći mogu razlikovati, njihove posebne karakteristike ne bi trebalo da imaju značajan uticaj na adekvatnu podijelu troškova između države i banaka primalaca. Što se tiče tačne procijene, cjelokupni finansijski mehanizam kompanije za upravljanje imovinom, garancija privrednog društva ili hibridno rješenja trebalo bi da obezbijedi da banka snosi jednak dio gubitaka. U tom smislu, mogu se uzeti u obzir tačke o povraćaju sredstava. U suštini, sve šeme treba da obezbijede da banke primaoci snose gubitke nastale prilikom prenosa imovine (vidijeti ispod stav 50 i fusnotu 10).
46. Bez obzira na model, kako bi se olakšala kocentracija banke na obnavljanje njene održivosti i sprečili sukobi interesa, neophodno je obezbijediti jasno funkcionalno i organizaciono razdvajanje između banke primaoca i umanjene imovine, posebno u pogledu njihovog menadžmenta, zaposlenih i klijenata.

5.7. Proceduralni aspekti

47. Prilog V pruža detaljna uputstva o implikacijama ovih smjernica za postupke državne pomoći, kako u pogledu početnog obaviještenja o pomoći, tako i, gdje je to potrebno, za procijenu planova restrukturiranja.

6. DODATNE MJERE — RESTRUKTURISANJE I OBNAVLANJE ODRŽIVOSTI

48. Načela i uslovi utvrđeni u Odeljku 5 utvrđuju okvir za dizajniranje mjera za rasterećenje imovine u skladu sa pravilima državne pomoći. U trenutnom kontekstu, pravila državne pomoći imaju za cilj da obezbijede minimalnu i uglavnom distorzionu podršku za rješavanje rizika banaka primalaca povezanog sa određenim kategorijama imovine, sa ciljem pripreme čvrste osnove za obnavljanje dugoročne održivosti bez dodjele državne pomoći. Iako je tretman umanjene imovine u skladu sa gore navedenim načelama neophodan korak ka obnavljanju održivosti banaka, jer on sam po sebi nije dovoljan da bi se postigao ovaj cilj. Da bi se izbjeglo ponavljanje takvih problema i obezbijedila održiva profitabilnost, u interesu je banaka da preduzmu neophodne mjere u zavisnosti od svoje specifične situacije i karakteristika.
49. Prema pravilima o državnoj pomoći, a posebno pomoći za spasavanje i restrukturiranje, takvo rasterećenje imovine predstavlja strukturnu operaciju i zahtijeva pažljivu procijenu tri uslova: i) adekvatno učešće primaoca u troškovima umanjene imovine; ii) odgovarajuće mjere za obnavljanje održivosti i iii) preduzimanje neophodnih kontramjera za narušavanje konkurencije.
50. Prvi uslov je obično ispunjen kada su ispunjeni zahtjevi navedeni u Odeljku 5, posebno u pogledu obeljudanjivanja, procijene, određivanja cijena i podijelu tereta. Ovo bi trebalo da obezbijedi da primalac učestvuje barem u punim gubicima nastalim u prenosu imovine na državu. Tamo gde je to fizički nemoguće, pomoć se i dalje može odobriti, po izuzeću, ali uz stroge zahtjeve koji se odnose na druga dva uslova.
51. Zahtjevi za obnavljanje održivosti i potreba za ispravljanjem poremećaja konkurencije biće određeni od slučaja do slučaja. Što se tiče drugog uslova, potrebe za obnavljanjem dugoročne održivosti, treba napomenuti da oslobađanje od štete može doprinijeti postizanju ovog cilja. Nakon potpune procijene

i uzimajući u obzir moguće faktore rizika²⁴, pregled održivosti trebalo bi da potvrdi trenutnu i buduću adekvatnost kapitala banke.

52. Nakon početnog odobrenja mjera za rasterećenje imovine, procjena Komisije o obimu neophodnog restrukturiranja zasnivaće se na slijedećim kriterijumima: kriterijumi utvrđeni u Saopštenju o dokapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničavanje pomoći na neophodni minimum i mjere zaštite od nepotrebnog narušavanja konkurencije, udio imovine banke koja je predmet olakšanja, cijena prenosa imovine u poređenju sa tržišnom cijenom, specifične karakteristike dodijeljenog olakšanja imovine, puni obim rizika kojem je država izložena u vezi sa imovinom date banke, ponderisan rizikom, priroda i porijeklo problema banke primaoca i stabilnost poslovnog modela i investicione strategije banke. Da bi se stekla jasna slika o situaciji banke primaoca, Komisija će takođe uzeti u obzir sve dodatne državne garancije ili dodijeljenu državnu dokapitalizaciju²⁵.
53. Da bi se postigla dugoročna održivost, banka mora biti u stanju da opstane bez državne pomoći, što podrazumijeva jasnu šemu za povraćaj primljenog državnog kapitala i povlačenje državnih garancija. U zavisnosti od zaključaka procijene, restrukturiranje će morati da obuhvati temeljan pregled poslovanja i strategije banke, uključujući fokusiranje na njenu osnovnu djelatnost, preorijentaciju poslovnog modela, zatvaranje ili prodaju poslovnih jedinica/filijala, promijena u upravljanju imovinom i obavezama i druge promijene.
54. Potreba za detaljnim restrukturiranjem se podrazumijeva kada je rezultat odgovarajuće procijene oštećene imovine, sprovedene u skladu sa načelama utvrđenim u Odeljku 5.5 i Prilogu IV, negativna kapitalna/tehnička nesolventnost bez intervencije države. Ponovljeni zahtjevi za pomoć i odstupanja od opštih načela utvrđenih u Odeljku 5 obično ukazuju na potrebu za takvim dubinskim restrukturiranjem.
55. Uzimajući u obzir specifičnosti situacije svakog primaoca, detaljno restrukturiranje će biti neophodno i kada je banka već primila državnu pomoć, u bilo kom obliku, koja je namenjena izbjegavanju ili pokrivanju gubitaka ili koja u cijelini prelazi 2% rizično ponderisane aktive banke²⁶.
56. Vremenski okvir obaveznih mjera za obnavljanje održivosti uzeće u obzir specifičnu situaciju pogođene predmetne banke, kao i opštu situaciju cijelog bankarskog sektora, bez nepotrebnog odlaganja neophodnih promijena.
57. Treće, obim neophodnih kompenzacionih mjera treba razmotriti na osnovu narušavanja konkurencije koji je izazvan dodijeljenoj pomoći. To može uključivati otpuštanja ili prodaju profitabilnih odijeljenja ili podružnica, ili obavezu ograničavanja komercijalne ekspanzije.

²⁴ U mjeri u kojoj je to primijenljivo, biće neophodno poštovati i kriterijume navedene u stavu 40 Saopštenja o dokapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničavanje pomoći na neophodni minimum i mjere zaštite od nepotrebnog narušavanja konkurencije.

²⁵ Za banke koje su već predmet plana restrukturiranja kao rezultat već dodijeljene državne pomoći, plan će morati blagovremeno da uzme u obzir novu mjeru i da predvidi sve opcije, od restrukturiranja do zatvaranja odgovarajućim redosledom.

²⁶ Za potrebe ovog stava, učešće u odobrenim šemama kreditnih garancija neće se uzimati u obzir kada se garancija ne koristi za pokrivanje gubitaka.

58. Potreba za kompenzacionim mjerama će se pretpostaviti ako banke primaoci ne ispune uslove navedene u Odjeljku 5, a posebno one koje se odnose na objelodanjivanje, vrijednovanje, cijene i djeljenje troškova.
59. Komisija će procijeniti obim neophodnih kompenzacionih mjera u zavisnosti od procijene narušavanja konkurencije izazvanih dodjelom pomoći, a posebno na osnovu slijedećih faktora: ukupnog iznosa pomoći, uključujući mjere garancije i dokapitalizacije; obima umanjene imovine na koju je mjera uticala; stope gubitaka povezanih sa imovinom; ukupne stabilnosti banke; profila rizika imovine za pomoć; kvaliteta upravljanja rizicima banke; nivoa koeficijenta solventnosti u odsustvu pomoći; tržišne pozicije banke primaoca i narušavanja konkurencije koje proizilaze iz kontinuiranih tržišnih aktivnosti banke; i uticaja pomoći na strukturu bankarskog sektora.

7. ZAVRŠNE ODREDBE

60. Komisija primenjuje ovo Saopštenje od 25. februara 2009. godine, na dan kada je u načelu saglasila njen sadržaj, imajući u vidu finansijski i ekonomski kontekst koji je zahtevao hitnu akciju.

PRILOG I

Uputstva Eurosistema o mjerama podrške imovini za banke

Evrosistem je postavio sedam vodećih načela za banke u vezi sa mjerama podrške imovini:

1. Prihvatljivost institucija — samo na njihov zahtjev, sa prednošću datim institucijama sa velikim obimom umanjene imovine u posebno teškim situacijama;
2. relativno široka definicija prihvatljivosti imovine;
3. transparentna procijena privatljivosti imovine, zasnovana na skupu pristupa i kriterijuma zajedničkih za sve države članice, na osnovu stručnih mišljenja trećih strana, korišćenje modela sa mikroekonomskim elementima za procijenu ekonomske vrijednosti očekivanih gubitaka i njihove vjerovatnoće, i, tamo gdje je procijena tržišne vrijednosti posebno teška ili gdje situacija zahtijeva brzu akciju, primijena specifičnih faktora za smanjenje knjigovodstvene vrijednosti imovine;
4. adekvatan stepen dijeljenja rizika kao neophodan element svake šeme kako bi se ograničili troškovi za vladu, pružili odgovarajući podsticaji učesnicima i održala ravnoteža među tim institucijama;
5. dovoljno dug period trajanja programa podrške sredstvima, koji će možda odgovarati strukturi dospelosti prihvatljivih sredstava;
6. upravljanje institucijama koje bi trebalo da se nastave voditi prema poslovnim načelama, i favorizovanje planova koji predviđaju dobro definisane strategije izlaska; i
7. uslovljenost javnih subvencija nekim mjerljivim kriterijumima, poput obaveza da se nastavi sa pružanjem kredita u skladu sa komercijalnim kriterijumima kako bi se adekvatno zadovoljila potražnja.

PRILOG II

Različiti pristupi rasterećenju imovine i pribjegavanje rješenju „loše banke“, isprobani u SAD, Švedskoj, Francuskoj, Italiji, Njemačkoj, Švajcarskoj i Republici Češkoj

I. Mogući pristupi

U načelu, mogu se razmotriti dva opšta pristupa upravljanju imovinom koja je predmet oslobođenja od poreza:

1. odvajanje umanjene imovine od dobre imovine unutar banke ili u bankarskom sektoru u cijelini. Postoji nekoliko varijanti ovog pristupa. Za svaku banku mogla bi se osnovati kompanija za upravljanje imovinom (loša banka ili generalna garancija), preko koje bi se umanjena imovina prenijela na posebno pravno lice, pri čemu bi imovinom nastavila da upravlja pogođena banka ili posebno lice, a eventualni gubici bi se delili između „dobre banke“ i države. Drugo rješenje je da država osnuje posebnu instituciju (često nazivanu „agregatorska banka“) koja bi otkupila umanjenu imovinu banke ili bankarskog sektora u cijelini, čime bi se bankama omogućilo da nastave svoje normalne aktivnosti kreditiranja bez rizika od amortizacije imovine. Ovaj pristup takođe podrazumeva preliminarnu nacionalizaciju, putem koje država preuzima kontrolu nad nekoliko ili svim bankama u sektoru prije nego što odvoji njihovu dobru od loše imovine.
2. šema garantovanja imovine u kojoj banke drže umanjenu imovinu u svojim bilansima stanja, ali imaju koristi od državne garancije za pokrivanje gubitaka. U slučaju garantovane imovine, umanjena imovina ostaje u bilansima stanja banaka, koje dobijaju državnu garanciju za neke ili sve gubitke. Jedna od teškoća ove šeme je određivanje premije garancije za heterogenu i složenu imovinu, koja u načelu treba da odražava kombinaciju vrijednovanja i karakteristika rizika garantovane imovine. Još jedan problem sa šemama garantovanja je teškoća njihove tehničke primijene u situacijama kada je garantovana imovina raspoređena na veliki broj banaka, a ne kada bi bila koncentrisana u nekoliko većih banaka. Konačno, činjenica da garantovana imovina ostaje u bilansima stanja banaka može dovesti do sukoba interesa i ukloniti važan psihološki efekat jasnog razlikovanja dobrih banaka od loše imovine.

II. Iskustvo sa lošim bankama

U Sjedinjenim Američkim Državama 1989. godine je osnovana Korporacija za rješavanje problema (KRP), kao kompanija za upravljanje državnom imovinom. KRP je imala zadatak da likvidira imovinu (prvenstveno nekretnine, uključujući hipoteke) koja je pripadala udruženjima za štednju i kreditnim udruženjima („S&L“) koje je Kancelarija za nadzor štednje proglasila bankrotom nakon krize štednje i kredita (1989–1992). KRP je takođe preuzela garantne funkcije bivšeg Odbora za federalne stambene kredite. Između 1989.godine i sredine 1995. godine, Korporacija za rješavanje problema zatvorila je ili konvertovala 747 udruženja za štednju sa imovinom od ukupno 394 milijarde dolara. 1995. godine njene odgovornosti su prenijete na Fond za osiguranje udruženja za štednju Federalne korporacije za obezbijeđenje depozita. Ukupni troškovi za poreske obveznike procenjeni su na 124 milijarde dolara po kursu iz 1995. godine.

KRP je sprovodio svoje poslovanje kroz takozvane „programe partnerstva u kapitalu“. Svi ovi programi su podrazumijevali da privatni partner stiče dijelimični udio u grupi imovine. Zadržavanjem udjela u portfoliju imovine, KRP je mogao da iskoristi izuzetno visoke prinose koje su dobijali portfolio investitori. Pored toga,

partnerstva u kapitalu su omogućila KRP-u da iskoristi napore upravljanja i likvidacije svojih privatnih partnera, a struktura je pomogla da se podsticaji usklade na viši nivo nego što bi to obično postojalo u odnosu načelal-izvođač. Različite vrste partnerstava u kapitalu su slijedeće: Višestruki investicioni fond (komanditsko i selektovano partnerstvo, portfolio neidentifikovane imovine), hipotekarni fondovi serije N i serije S (aukcija portfolija identifikovane imovine), zemljišni fond (ostvarivanje profita od dugoročne rehabilitacije i razvoja zemljišta) i JDC partnerstvo (izbor generalnog partnera prema metodi „konkursa ljepote“ za neobezbeđenu i sumnjivu imovinu).

U Švedskoj su, kao dio politike za prevazilaženje finansijske krize od 1992 do 1993. godine, osnovane dvije kompanije za upravljanje imovinom banaka (DUBB), Sekurum i Retriva, radi upravljanja nenaplativim kreditima finansijskih institucija. Imovina pogođenih banaka podeljena je na „dobru“ i „lošu“, a ova druga je prebačena na jednu od dve kompanije za upravljanje imovinom, uglavnom Sekurum. Jedna od karakteristika švedskog programa bila je da se banke primoraju da u potpunosti otkriju očekivane gubitke i da utvrde realne vrijednosti za nekretnine i drugu imovinu. U tom cilju, organ za finansijski nadzor pooštrio je svoja pravila za određivanje mogućih gubitaka po kreditima i za procijenu vrijednosti nekretnina. Da bi se dobila jedinstvena procijena vrijednosti nekretnina banaka koje se prijavljuju za pomoć, banka je osnovala odbor za procijenu, sastavljen od stručnjaka iz oblasti nekretnine. Procjenom je identifikovano niske tržišne vrijednosti, što je pomoglo da se efikasno odrede minimalne vrijednosti imovine. Pošto učesnici na tržištu nisu očekivali da će cijene pasti ispod ovog nivoa, trgovanje se nastavilo¹. Dugoročno gledano, dva privredna ruštva za upravljanje imovinom banaka pokazale su se uspješnim u smislu da su budžetski troškovi podrške finansijskom sistemu uglavnom bili uravnoteženi prihodima koje su ove kompanije ostvarile od likvidacije svojih portfolija.

Devedesetih godina prošlog vijeka u Francuskoj je osnovano tijelo, koje je koristilo neograničenu institucionalnu državnu garanciju, kako bi preuzelo i postepeno likvidiralo lošu imovinu Kredi Lione banke. „Loša“ banka je finansirala akviziciju imovine putem kredita koji je odobrila Kredi Lione. Ovim je izbjegnuto evidentiranje gubitaka na imovini i oslobođen kapital jednak rizično ponderisanoj aktivi, jer je, s obzirom na državnu garanciju, kredit odobren „lošoj“ banci bio bez rizika. Komisija je odobrila opciju „loše“ banke kao pomoć za restrukturiranje. Glavna karakteristika ovog modela je jasna razlika između „oporavljene“ i „loše“ banke kako bi se izbjegao sukob interesa i klauzula o „čekanju boljih vremena“, koja se primijenjuje na profit oporavljene banke u korist države. Banka je uspješno privatizovana nekoliko godina kasnije. Međutim, prenos imovine na „lošu“ banku po knjigovodstvenoj vrijednosti oslobodio je akcionare odgovornosti za gubitke i vremenom se pokazao preskupim za državu.

Nekoliko godina kasnije, u Italiji, Banko di Napoli je podijeljena na „lošu“ i banku koja je dobila finansijsku pomoć, nakon što su postojeći akcionari preuzeli gubitke, a Ministarstvo finansija ju je dokapitalizovalo do nivoa neophodnog za njenu solventnost. Banko Napoli je finansirala akviziciju diskontovane, ali i dalje umanjene imovine, putem kredita koji je garantovala Centralna banka, a sekundarno garantovalo Ministarstvo finansija. Banka koja je dobila finansijsku pomoć je privatizovana godinu dana kasnije. Kao i u slučaju Kredi Lione, nije bilo direktnih budžetskih troškova osim dokapitalizacije banaka za akviziciju loše imovine.

¹ Ovo je u oštrm kontrastu s japanskom politikom koja postavlja previsoke vrijednosti za 'loše' aktive, što je dovelo do zamrzavanja tržišta nekretnina gotovo na deceniju.

Njemačka je nedavno primjenila blaži model „loše“ banke kako bi riješila problem loše imovine u Landesbankama. U slučaju SachsenLB, primlaca pomoći je prodat kao aktivna kompanija nakon što je 17,5 miliona eura loše imovine prebačeno u društvo sa posebnom namijenom (SPV) radi držanja imovine do dospijeca. Bivši vlasnici, pokrajina Saksonija, izdali su garanciju koja pokriva gubitke oko 17% nominalne vrijednosti, što je stres testom smatrano kao apsolutni maksimalni mogući gubitak (najbolji scenario je 2%). Novi vlasnik je preuzeo veći dio refinansiranja i pokrio preostali dio rizika. Minimalni iznos pomoći koji se smatra kao najlošiji scenario od oko 4%. U slučaju WestLB, portfolio imovine vrijedan 23 milijarde eura prebačen je u PSC sa državnom garancijom od 5 milijardi eura za finansiranje konačnih gubitaka i zaštitu bilansa stanja od prilagođavanja vrijednosti imovine prema MSFI (Međunarodni standard finansijskog izveštavanja). Ovo je omogućilo WestLB da zaštiti svoj bilans stanja od tržišnih fluktuacija imovine. Državi je plaćena garantna naknada od 0,5%. Opšta garancija još nije istekla i smatra se državnom pomoći.

U Švajcarskoj je vlada osnovala novi fond na koji je UBS prenijela portfelj toksičnih sredstava čiju je vrijednost utvrdila treća strana. Da bi obezbijedila finansiranje ovog fonda, Švajcarska je prvo uložila kapital u UBS (u obliku hartija od vrijednosti koje se mogu pretvoriti u akcije UBS-a), koje je UBS odmah otpisao iz svog bilansa stanja i prebacio u fond. Ostatak finansiranja Fonda obezbeđen je zajmom Švajcarske narodne banke.

Krajem 1990-ih godina, uslovi pod kojima su češke banke odobravale kredite privrednim društvima bili su veoma liberalni. Češke banke su zbog toga teško patile i morala ih je spasavati vlada. Da bi se obnovio bankarski sistem, bilansi stanja banaka su nekoliko puta čistili.

U februaru 1991. godine, češka vlada je osnovala konsolidacionu banku (Konsolidační banka, KOB) kako bi preuzela od bankarskog sektora loše kredite akumulirani prije 1991. godine — poput onih nasleđenih iz centralno planirane ekonomije, naročito onih povezanih za trgovinom sa bivšim socijalističkim zemljama. U septembru 2001. godine, ova specijalna banka je preoblikovana u agenciju, koja je takođe trebalo da preuzme loše kredite povezane sa „novim inovativnim kreditima“ (posebno takozvane privatizacione, neproaktivne i prevarantske kredite).

Od 1991. godine, veće banke su oslobođene loših kredita, a od 1994. godine napori su usmijereni na manje banke. Konkretno, bankrot Kreditne banke u avgustu 1996. godine i kasnije djelimično povlačenje depozita iz Agrobanke potresli su češki finansijski sistem. Ovi programi su doveli do privremenog povećanja državnog udjela u bankama tek 1995. godine i ponovo 1998. godine, zbog oduzimanja licence Agrobanci. Ukupno gledano, državni udio u bankama je porastao sa 29% u 1994. na 32% do kraja 1995. godine.

Pored toga, 1997. godine je odobren program stabilizacije za podršku malim bankama. U svom osnovnom obliku, sastojao se od zamjene problematične imovine za likvidnost, u iznosu do 110% kapitala svake banke učesnice, kupovinom problematične imovine od posebno stvorene kompanije pod nazivom „Česká finanční“, koja je potom preprodavala preostalu imovinu tokom perioda od 5 do 7 godina. Šest banaka se prijavilo za učešće u programu, ali je pet od njih isključeno nakon što nijesu ispunile njegove kriterijume i potom su prestale sa radom. Kao rezultat toga, program stabilizacije nije bio uspješan i obustavljen je.

Do kraja 1998. godine, izdato je 63 bankarske licence (od njih 60 izdato je do kraja 1994. godine). Zaključno sa krajem septembra 2000. godine, 41 banka i filijala stranih banaka nastavila je sa poslovanjem, 16 je bilo predmet vanrednih postupaka (8 u likvidaciji i još 8 u stečajnom postupku), 4 su se spojile sa drugim bankama, a jednoj stranjoj banci je oduzeta licenca jer nije započela nikakve operacije. Od preostalih 41

institucija (uključujući i CKA), 15 su bile banke pod lokalnom kontrolom, a 27 pod stranom kontrolom, uključujući filijale i strane podružnice.

U maju 2000. godine stupili su na snagu izmijenjeni Zakon o stečaju i likvidaciji i Zakon o javnim aukcijama, što je doprinjelo ubrzanju stečajnih postupaka i usklađivanju prava povjerilaca i dužnika što je omogućilo specijalizovanim kompanijama ili pravnim licima da djeluju kao stečajni upravnici u stečajnim postupcima i omogućilo vansudsko rješavanje sporova.

PRILOG III

Definicija kategorija („grupe“) prihvatljive imovine i potpuno iznošenje informacija u vezi sa umanjenom imovinom, kao i cjelokupnim poslovanjem banke

I. Definisanje kategorija („grupe“) prihvatljive imovine

Definicija grupe umanjene finansijske imovine banaka trebalo bi da bude zajednički imenilac, zasnovan na već postojećim kategorijama koje se koriste za:

1. prudencijalno izvještavanje i procjenu vrijednosti (Bazelski stub 3 = Direktiva o kapitalnim zahtjevima (CRD) Prilog XII; FINREP i COREP)
2. finansijsko izvještavanje i procjena vrijednosti (posebno IAS 39 i IFRS 7);
3. Specijalizovano *ad hoc* izvještavanje o kreditnoj krizi: razvoj transparentnosti Međunarodnog monetarnog fonda, Foruma za finansijsku stabilnost, Rubinija i Komiteta evropskih bankarskih supervizora - CEBS.

Prilikom definisanja grupe imovine, korišćenje zajedničkog imenioca iz postojećih kategorija izvještavanja o imovini i procjene vrijednosti će:

1. ukloniti svako dodatno opterećenje izvještavanja za banke;
2. omogućiti procjenu grupe umanjene imovine pojedinačnih banaka na osnovu procjena Zajednice i globalno (što može biti relevantno za određivanje „ekonomske vrijednosti“ u datom trenutku); i
3. obezbijediti objektivne (testirane) referentne tačke za procjenu obezvrijeđene imovine.

Imajući u vidu prethodno, Komisija predlaže slijedeće grupe finansijske imovine kao polazne tačke za određivanje „ekonomske vrijednosti“ i olakšice za oštećenu imovinu:

Tabela 1

I.						
Strukturirano finansiranje/sekjuritizovani proizvodi						
	Vrsta proizvoda	Računovodstvena kategorija	Osnova za procjenu šeme			Komentari
			Tržišna vrijednost	Ekonomska vrijednost	Vrijednost prenosa	
1	RMBS	FVPL/AFS ¹				Dalje podijeljeno po: geografskom područja, starost
2	CMBS	FVPL/AFS				

¹ FVPL = Fer vrijednost kroz profit i gubitak = potrošački portfolio + opcija fer vrijednosti); AFS = dostupno za prodaju, HTM = Držano do dospelosti, L&R = krediti i potraživanja

3	CDO	FVPL/AFS				tranši, ocjene, sub-prim ili Alt-A imovina, ili druge osnovne imovine, dospjelost/izdanje, rezervi i amortizacije.
4	ABS	FVPL/AFS				
5	Corporate debt	FVPL/AFS				
6	Other loans	FVPL/AFS				
Ukupno						
II.						
Nesekjuritizovani krediti						
	Vrsta proizvoda	Računovodstvena kategorija	Osnova za procjenu šeme			Komentari
			Troškovi ²	Ekonomska vrijednost	Vrijednost prenosa	
7	Poslovni	HTM/L&R	Trošak			Dalje podijeljeno po: geografskom područja, starost tranši, ocjene, sub-prim ili Alt-A imovina, ili druge osnovne imovine, dospjelost/izdanje, rezervi i amortizacije.
8	Stambeni	HTM/L&R	Trošak			
9	Ostali lični	HTM/L&R	Trošak			
Ukupno						

² Trošak označava knjigovodstvenu vrijednost kredita umanjenu za ispravku vrijednosti imovine.

II. Potpuno izvještavanje o umanjenoj imovini i povezanih poslovnih aktivnosti

Na osnovu grupa imovine navedenih u Tabeli 1, informacije o umanjenoj imovini banke koja je predmet oslobađanja od štete trebalo bi da budu predstavljene sa dodatnim objašnjenjima kako je preporučeno u koloni „Komentari“ u Tabeli 1.

Na osnovu dobrih praksi koje su primjećene od Komiteta evropskih bankarskih supervizora³ CEBS) objavljivanje aktivnosti na koje utiče narušavanje tržišta i informacije o aktivnostima banaka u vezi sa umanjenom imovinom, koje će biti uključene u pregled održivosti, moglo bi se strukturirati na sljedeći način:

Tabela 2

Dobre prakse primjećene od CEBS-a	Grupa viših zvaničnika za nadzor (SSG): Zaključci najbolje prakse
Poslovni model	
<ul style="list-style-type: none">- Opis poslovnog modela (odnosno. razlog za učešće u aktivnostima i doprinos u procesu stvaranja vrijednosti) i, ako je primijenljivo, izvršene promjene (npr. kao rezultat krize).- Opis strategija i ciljeva.- Opis važnosti aktivnosti i doprinosa u poslovanju (uključujući kvantitativnu analizu).- Opis vrste aktivnosti, uključujući opis instrumenata, kao i njihovog funkcionisanja i kvalifikacionih kriterijuma koje proizvodi/investicije moraju ispuniti.- Opis uloge i obima uključenosti institucije, uključujući njene obaveze i odgovornosti.	<ul style="list-style-type: none">- Aktivnosti (SPE)⁴- Priroda izlaganja (sponzor, likvidnost i/ili pružalac kreditnog poboljšanja) (SPE).- Kvalitet diskusije o politici (LF).
Rizici i upravljanje rizikom	
<ul style="list-style-type: none">- Opis prirode i obima rizika koji se javljaju u vezi sa aktivnostima i instrumentima.	

³ Izvor: Izvještaj CEBS-a (Odbora evropskih bankarskih supervizora) o transparentnosti banaka u vezi sa aktivnostima i proizvodima pogođenim nedavnim tržišnim poremećajima, 18. jun 2008. godine

⁴ U SSG izvještaju, svaka karakteristika odnosi se na određenu vrstu SPE-a ili na sve njih u cjelini, i to: SPE (subjekti posebne namjene – uopšteno), LF (finansiranje putem zaduženja – leveraged finance), CMB (hartije od vrijednosti obezbijedene komercijalnim hipotekama), O (ostale izloženosti u vezi sa subprime i Alt-A kreditima) i CDO (kolateralizovane dužničke obaveze).

<ul style="list-style-type: none"> - Opis praksi upravljanja rizikom koji su relevantni za aktivnosti, bilo kakvi identifikovani nedostaci kao i korektivne mjere koje su preduzete za njihovo rješavanje. - Posebna pažnja treba da se posveti riziku likvidnosti u trenutnoj krizi. 	
<p>Uitcaj krize na rezultate</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Kvalitativni i kvantitativni opis rezultata, sa naglaskom na gubitke (ako je primjenljivo) i otpise koji utiču na rezultate. - Raspodjela gubitaka od umanjenja vrijednosti po vrsti proizvoda i instrumenata pogođenih krizom (CMBS, RMBS, CDO, ABS i LBO dalja raspodijela po različitim kriterijumima). - Opis razloga i faktora odgovornih za nastalu poslijedicu. - Poređenje (i) uticaja između (relevantnih) perioda; i (ii) bilansa računa dobiti i gubitka prije i posle uticaja krize. - Razlikovanje otpisa između realizovanih i nerealizovanih iznosa. - Opis uticaja krize koja je imala na cijenu akcija privrednog društva. - Objavljivanje maksimalnog gubitka i opis kako bi i institucije mogla biti pogođena daljim padom ili oporavkom tržišta. - Objavljivanje uticaja na rezultate kretanja kreditnih sredova na vlastite obaveze i metodama koja se koristi za određivanje uticaja, 	<p>Promjena u izloženosti u odnosu na prethodni period, uključujući prodaju i otpise (CMB/LF)</p>
<p>Nivoi i tipovi izloženosti</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Nominalni iznos (ili amortizovana vrijednost) i fer vrijednosti trenutne izloženosti. - Informacije o zaštiti kredita (npr. putem swopova kreditnog neizvršenja) i njenom uticaju na izloženost. - Informacije o broju proizvoda. 	<ul style="list-style-type: none"> - Veličina vozila u odnosu na ukupnu izloženost firme (SPE/CDO). - Kolateral: vrsta, tranše, kreditni rejting, industrija, geografska

<ul style="list-style-type: none"> - Detaljno objavljivanje izloženosti razvrstane po; <ul style="list-style-type: none"> - nivou obezbijedenja tranši, - nivou kreditnog kvaliteta (npr. ocjene, investicioni kvalitet, datum emisije), - geografskom porjeklu, - da li su izloženosti nastale, zadržane, skladištene ili kupljene, - karakteristike proizvoda: npr. ocjene, udio hipotekarnih kredita sa lošom kreditnom istorijom, kamatne stope, spreadovi, razlike, finansiranje, - karakteristike osnovne imovine: npr. datum emisije, odnos kredit i vrijednosti, informacije o zalozima, ponderisano prosječno trajanje osnovne imovine, pretpostavke učestale privremene otplate, očekivani kreditni gubici. - Istorija promjena izloženosti između relevantnih izveštajnih perioda i osnovnih razloga (prodaja, cesije, kupovine itd.). - Analiza nekonsolidovanih izloženosti (ili onih koje su otkrivene tokom krize) i osnovnih razloga. - Izloženosti vezane za specijalizovane osiguravače i osiguranu imovinu: <ul style="list-style-type: none"> - nominalni iznosi (ili amortizovani trošak) osiguranih izloženosti i iznos kupljene kreditne zaštite, - fer vrijednosti tekućih izloženosti, kao i povezana kreditna zaštita - realizovani i nerealizovani iznosi umanjenja vrijednosti i gubitaka - podjela izloženosti prema rejtingu ili druge ugovorne strane 	<ul style="list-style-type: none"> distribucija, prosječna dospelost, godina starenja (SPE/CDO/CMB/LF). - Hedžing, uključujući izloženost prema monolinijama, drugim kontragentima (CDO). Kreditna sposobnost hedžing kontragenta (CDO). - Krediti u cijelosti, RMBS, derivati, ostalo (O). - Detalji o kreditnom kvalitetu (kao što su kreditni rejting, odnos kredita i vrijednosti, mjere učinka) (O). - Promjena izloženosti u odnosu na prethodni period, uključujući prodaju i otpise (CMB/LF). - Razlika između konsolidovanih i nekonsolidovanih vozila. Razlog za konsolidaciju (ako je primjenljivo) (SPE). - Finansirana izloženost i nefinansirane obaveze (LF).
<p>Računovodstvene politike i pitanja procjene vrijednosti</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Klasifikacija transakcija i strukturiranih proizvoda u računovodstvene svrhe i povezani računovodstveni tretmani. 	<ul style="list-style-type: none"> - Metodologije procjene i primarni pokretači (CDO). - Prilagođavanja kreditne vrijednosti za određene kontragente (CDO).

<ul style="list-style-type: none"> - Konsolidacija SPE i drugih vozila (kao što su VIE) i njihovo usklađivanje sa strukturiranim proizvodima pogođenim krizom hipotekarnih kredita sa visokim rizikom. - Detaljna objavljivanja o fer vrijednostima finansijskih instrumenata: <ul style="list-style-type: none"> - finansijski instrumenti na koje se primenjuju fer vrijednosti; - hijerarhija fer vrijednosti (podjela svih izloženosti mjenjenih po fer vrijednosti po različitim nivoima njene hijerarhije i podjela između gotovinskih i derivatnih instrumenata, kao i objavljivanje o prelaska između različitih nivoa); - tretman dobiti prvog dana (sa kvantitativnim informacijama); - korišćenje opcije fer vrijednosti (uključujući njene uslove za korišćenje) i povezani iznosi (sa odgovarajućim podjelama). - Objavljivanje informacija o tehnikama modeliranja koje se koriste za procjenu finansijskih instrumenata, uključujući analizu sledećeg: <ul style="list-style-type: none"> - opis tehnika modeliranja i instrumenata na koje se primenjuju; - opis procesa procjene (posebno analize pretpostavki i ulaznih podataka na koje se modeli zasnivaju); - vrsta primjenjenog prilagođavanja da bi se prikazao rizik modela i druge neizvesnosti u procjeni; - osjetljivost fer vrijednosti i - stresni scenariji. 	<ul style="list-style-type: none"> - Osjetljivost procjene na promjene ključnih pretpostavki i podataka (CDO).
<p>Ostala pitanja objavljivanja</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Opis politika objavljivanja i načela koji se koriste za objavljivanje i finansijsko izvještavanje. 	
<p>Pitanja u vezi sa načinom prikazivanja podataka</p>	

- Relevantna objavljivanja treba da budu centralizovana na jednom mestu, u najvećoj mogućoj mjeri, radi razumijevanja učešća institucije u određenoj vrsti aktivnosti.- Kada su informacije raspoređene u različitim djelovima ili izvorima, treba obezbijediti jasne unakrsne reference kako bi se zainteresovanom čitaocu omogućilo lakše snalaženje i povezivanje tih djelova.- Radi što je moguće jasnijeg prikaza, opisna objavljivanja treba dopuniti ilustrativnim tabelama i grafikonima.- Institucije treba da obezbijede da terminologija koja se koristi za opisivanje složenih finansijskih instrumenata i transakcija bude praćena sa jasnim i adekvatnim objašnjenjima.	

Prilog IV

Načela i faze procjene i određivanje cijena

I. Metodologija i postupak procjene

Za potrebe rasterećenja imovine, mjere treba razlikovati prema ilustrativnim tabelama 1 i 2 u Prilogu III.

Određivanje stvarne ekonomske vrijednosti za potrebe ovog Saopštenja (vidjeti odeljak 5.5) treba da se zasniva na vidljivim tržišnim podacima i realnim i razumnim pretpostavkama o budućim novčanim tokovima.

Metoda procjene koja će se primenjivati na prihvatljivu imovinu treba da bude odobrena na nivou Zajednice i može bi da varira u zavisnosti od predmetne imovine ili grupe imovine. Ako je moguće, takva procjena treba periodično ažurirati u skladu sa kretanjima na tržištu.

U prošlosti je isprobano nekoliko pristupa u procijeni, sa različitim stepenom uspjeha. Gdje je tržišna vrijednost određenih klasa imovine relativno izvjesna, postupak obrnute aukcije se pokazao korisnim. Međutim, ovaj pristup nije bio uspješan u procjeni složenije imovine u Sjedinjenim Državama. Tamo gde postoji veća neizvjesnost oko tržišnih vrijednosti, sofisticirani postupci aukcije su prikladniji i biće potrebna preciznija metoda za određivanje vrijednosti svake imovine. Nažalost, nije ih je lako napraviti Modelovani proračuni za složena sredstva su alternativa, ali njihov nedostatak je što su u velikoj mjeri zavisni od pretpostavki koje se nalaze u njihovoj osnovi¹.

Opcija primjene istih koeficijenata za smanjenje knjigovodstvene vrijednosti svih složenih sredstava generalno će pojednostaviti proces procijene, iako dovodi do netačnih cijena za svaku pojedinačnu imovinu. Centralne banke imaju značajno iskustvo u postavljanju kriterijuma i parametara za garantovanje sufinansiranja, i to može poslužiti kao korisna osnova za poređenje vrijednosti.

Bez obzira na izabrani model, proces procjene, a posebno procjena vjerovatnoće budućih gubitaka, trebalo bi da se zasnivaju na rigoroznom stress testu u odnosu na hipotezu o produženoj globalnoj recesiji.

Procjena treba da se zasniva na međunarodno priznatim standardima i pokazateljima. Zajednička metodologija usvojena na nivou Zajednice i striktno primenjena od strane država članica bi u velikoj mjeri doprinijela ublažavanju zabrinutosti u vezi sa jednakim uslovima koji proizilaze iz potencijalno ozbiljnih posljedica primjene neujednačenih metoda procjene. Prilikom procjene metoda procjene koje države članice koriste za mjere za rasterećenje imovine, Komisija će se, generalno, konsultovati sa stručnjacima za procjenu².

¹ U svakom slučaju, aukcija će biti moguća samo za homogene kategorije imovine i sa velikim brojem potencijalnih kupaca. Pored toga, biće potrebno uvesti minimalnu cijenu radi zaštite interesa države i mehanizam za dužnu nadoknadu u slučaju da konačni gubici premaše minimalnu cijenu, kako bi se obezbijedilo dovoljno učešće banke primaoca u gubicima. Da bi se procijenili takvi mehanizmi, biće potrebno predstaviti uporedne scenarije između garantnih šema i šema otkupa, kao i stres test, kako bi se obezbijedila njihova ekvivalencija.

² Komisija će iskoristiti svoje pravo da se konsultuje sa stručnim grupama o procjeni vrijednosti, kao i u drugim postupcima državne pomoći gdje može da pribegne mišljenjima stranih stručnjaka.

II. Određivanje cijene državne pomoći na osnovu procjene vrijednosti

Procjenu treba razlikovati od određivanja cijene mjere pomoći. Kupovina ili garancija zasnovana na utvrđenoj trenutnoj tržišnoj vrijednosti ili „realnoj ekonomskoj vrijednosti“, uzimajući u obzir projekcije budućih novčanih tokova, pod pretpostavkom da se imovina drži do dospijeca, u praksi bi premašila trenutne mogućnosti banaka primalaca za raspodjelu duga³. Cilj određivanja cijene je da se vrijednost prenosa što više približi utvrđenoj realnoj ekonomskoj vrijednosti. Iako podrazumijeva određenu prednost u odnosu na trenutnu tržišnu vrijednost, a samim tim i državnu pomoć, određivanje cijene zasnovano na „realnoj ekonomskoj vrijednosti“ može se posmatrati kao protivteža trenutnim poremećajima na tržištu podstaknutim trenutnom krizom, koji su doveli do pogoršanja, pa čak i kolapsa nekih tržišta. Što je veće odstupanje vrijednosti prenosa od „realne ekonomske vrijednosti“, a samim tim i iznosa pomoći, to je hitnija potreba za korektivnim mjerama kako bi se obezbijedilo tačno određivanje cijene tokom vremena (na primjer, kroz klauzule o boljim vremenima) i potreba za detaljnijim restrukturiranjem. Prihvatljivo odstupanje od rezultata procjene trebalo bi da bude ograničeno za imovinu čija se vrijednost može utvrditi na osnovu pouzdanih tržišnih podataka nego za onu sa kojom se trguje na nelikvidnim tržištima. Nepoštovanje ovih načela je jasan znak potrebe za radikalnim restrukturiranjem i kompenzacionim mjerama, pa čak i zatvaranjem na dugoročni period.

U svakom slučaju, određivanje cijene za umanjenu imovinu mora da uključuje naknadu za državu koja adekvatno uzima u obzir rizike budućih gubitaka koji prevazilaze one predviđene rizike pri određivanju „stvarne ekonomske vrijednosti“ i sve dodatne rizike povezane sa činjenicom da je vrijednost prenosa iznad stvarne ekonomske vrednosti.

Takva naknada može se obezbijediti određivanjem cijene prenosa za imovinu ispod „stvarne ekonomske vrijednosti“ do te mjere da ona pruža adekvatnu nadoknadu za rizik u obliku srazmjernog potencijalnog povećanja ili shodnim prilagođavanjem garantne naknade.

Definicija potrebnog ciljnog prinosa mogla bi biti „inspirisana“ naknadom koja bi bila potrebna za mjere dokapitalizacije do efekta planiranog olakšanja na sopstvena sredstva banke. Ovo bi trebalo da bude u skladu sa Saopštenjem Komisije o dokapitalizaciji finansijskih institucija u kontekstu trenutne finansijske krize: ograničavanje pomoći na neophodni minimum i zaštita od nepotrebnog narušavanja konkurencije, uzimajući u obzir specifične karakteristike mjera rasterećenja imovine, a posebno činjenicu da su one izložene većem riziku od kapitalnih injekcija⁴.

Sistem cijena bi takođe mogao da uključuje dugoročne opcije (varante) za izdavanje akcija koje su jednake vrijednosti imovini (što pretpostavlja da će viša plaćena cijena dovesti do potencijalno većeg učešća u kapitalu). Takav model cijena bi mogao biti scenario u kome se opcije (varanti) vraćaju banci ako „loša“ banka proda imovinu i ako se dostigne zahtjevani ciljni prinos. Ako imovina ne obezbijeduje ovaj prinos, banka bi trebalo da plati razliku u gotovini da bi dostigla ciljni prinos. Ako banka ne plati u gotovini, država članica će prodati dugoročne opcije da bi dostigla ciljni prinos.

³ Vidjeti odjeljak 5.2.

⁴ U slučaju pružanja garancije za imovinu, treba obratiti pažnju na činjenicu da, za razliku od mjera dokapitalizacije, ona ne obezbeđuje likvidnost.

U slučaju garancije za imovinu, naknada za garanciju može se platiti u obliku akcija sa fiksnom složenom kamatnom stopom koja predstavlja ciljni prinos. Ako se garancija aktivira, država članica može konvertovati dugoročne opcije u akcije vrijednosti jednake iznosu koji je pokriven garancijom.

Svaki sistem cijena mora obezbijediti da ukupno učešće banaka (u gubicima) smanji neto iznos državne intervencije na neophodni minimum

Prilog V

Postupak dodjele državne pomoći

Države članice koje obavještavaju Komisiju o mjerama za pomoć imovini moraju da dostave detaljne informacije o svim elementima relevantnim za procjenu mjera državne pomoći u skladu sa pravilima o državnoj pomoći utvrđenim u ovom Saopštenju¹. Ovo će uključivati detaljan opis metodologije procijene sredstava i predviđene implementacije, kao i nezavisnu stručnu procjenu treće strane. Komisija će dati odobrenje na period od šest meseci, pod uslovom da se za svaku instituciju primaoca pomoći podnese plan restrukturiranja i pregled održivosti u roku od tri meseca od njenog uključivanja u program za pomoć imovini².

Kada se banci dodjeli pomoć, bilo kao pojedinačna mjera ili u okviru odobrene šeme za pomoć imovini, država članica mora da dostavi Komisiji, uz prijavu o planu restrukturiranja ili pregled održivosti, detaljne informacije o predmetnoj imovini i njenoj procjeni vrijednosti u vrijeme dodjele pojedinačne pomoći, kao i sertifikovane i validne rezultate objavljivanja umanjene imovine koje su uključene u mjeru pomoći³. Potpuni pregled aktivnosti banke i njenog bilansa stanja treba dostaviti što je prije moguće kako bi se započele diskusije o prihvatljivoj prirodi i obimu restrukturiranja, prije formalnog podnošenja plana restrukturiranja, sa ciljem ubrzanja ovog procesa i što bržeg obezbjeđivanja jasnoće i pravne sigurnosti.

Za banke koje su već imale koristi od drugih oblika državne pomoći, bilo u okviru odobrene garancije, zamjene imovine ili šema dokapitalizacije ili pojedinačnih mjera, svaka pomoć dodijeljena u okviru šeme za rasterećenje imovine mora se prvo prijaviti, u skladu sa postojećim obavezama izveštavanja, kako bi Komisija imala potpunu sliku o višestrukim mjerama državne pomoći koje koriste pojedinačni primaoci pomoći i mogla bolje da procjeni efikasnost prethodnih mjera kao i procjenu doprinosa koji država članica predlaže da uvede.

Uzimajući u obzir adekvatnost planiranog restrukturiranja i korektivnih mjera⁴, Komisija će ponovo procijeniti dodeljenu pomoć uz privremeno odobrenje i ispitati njenu usklađenost za period duži od 6 mjeseci novom odlukom.

Svakih šest meseci, države članice moraju poslati izveštaj Komisiji o funkcionisanju programa za pomoć imovini i sprovođenju planova restrukturiranja. Ukoliko država članica podliježe obavezi da izvještava o drugim oblicima pomoći u korist svojih banaka, izvještaj mora biti dopunjen potrebnim informacijama o mjerama pomoći imovini i planovima restrukturiranja banaka

¹ Kontakt preporučljiv prije prijavljivanja.

² Vidjeti odjeljak 5.5 i Prilog IV.

³ Mora se dostaviti pismo rukovodioca nadzornog organa kojim se potvrđuju detaljni rezultati.

⁴ Radi olakšavanja rada država članica i Komisije, Komisija je spremna da razmotri grupna saopštenja o takvim slučajevima restrukturiranja/likvidacije. Komisija može smatrati da nije potrebno podnijeti plan za klasičnu likvidaciju institucije ili kada je njena veličina neznatna.